

A Kitermelő Ipari Felülvizsgálat ajánlásai

A Kitermelő Ipari Felülvizsgálatot (EIR) 2002-ben indította útjára a Világbank válaszul számos civil szervezet kritikáira a kitermelő ipar káros hatásaival kapcsolatban. Az EIR keretein belül a Világbank az érdekelt felekkel együtt megvizsgálta a kitermelő iparral kapcsolatos jövőbeni szerepét és a független jelentés számos ajánlást fogalmazott meg.

A Közép-Kelet-Európai Bankfigyelő Hálózat aktívan részt vett az EIR elkészítésében azzal a céllal, hogy fejlessze a bank teljesítményét környezeti és szociális területen. A 2003-ban elkészült anyag a következő ajánlásokat fogalmazta meg:

Kormányzati politikák

- Először meg kell erősíteni az országok kormányait, hogy nemet tudjanak mondani a nagyléptékű kitermelő ipari fejlesztésekre. Átlátható, részvételt biztosító kormányzást kell biztosítani, mielőtt a beruházások megtörténnek.

Szegénységet felszámoló politikák

- Segíteni kell a partner országokat, hogy elemezhesék az olaj-, kőszén- és gázkitermelés előnyeit és hátrányait, összehasonlítva más fejlesztésekkel és a projektek támogatása előtt átfogó összehasonlító elemzést kell végrehajtani.
- Olyan fejlesztéseket kell támogatni, mely az összes érintett közösség számára hasznos, beleértve a veszélyeztetett helyi kisebbségeket, nőket és a szegényeket.
- Biztosítani kell a méltányos megosztását az állami bevételeknek a helyi közösségekkel.
- Biztosítani kell, hogy a szegénység csökkentését célzó tervek elkészüljenek a fejlesztések kezdete előtt.
- Csak olyan beruházások támogathatóak, ahol a lakosság áttelepítése önkéntes alapon történik és az áttelepülők lényegesen jobb helyzetbe kerülnek.
- Biztosítani kell, hogy a projekthez kapcsolódó közegészségügyi ellátás elérhető legyen az egész érintett terület számára.
- Készüljön egészségügyi hatásvizsgálat minden projekt előkészítése során.

Emberi jogok és őslakosság

- Az emberi jogok rendszer szintű politikáját integrálni kell a bank garancia politikájába és fel kell állítani egy emberi jogi osztályt.
- A Nemzetközi Pénzügyi Társaságnak (IFC) és a Multilaterális Beruházási Garancia Ügynökségnek (MIGA) elemeznie kell a vállalatok emberi jogi szabályozását a tevékenységek megkezdése előtt.
- Be kell vezetnie és eleget kell tennie a banknak mind a négy alapvető munkajogi szabványnak.
- Biztosítani kell, hogy a hitelfelvevők és az ügyfelek megfelelő jóváhagyási eljárásokat alkalmazzanak az őslakosság és az olaj-, kőszén- és gáz kitermeléssel érintett közösség számára, és biztosítani kell elsődleges és tájékozottságon alapuló hozzájárulásukat.
- Az összes őslakosokat és érintett közösségekhez kapcsolódó vállalásokat szerződésbe kell foglalni.
- Biztosítani kell, hogy a felülvizsgált őslakos politika alkalmazkodik a nemzetközi joghoz, és az őslakosság konszenzusos beleegyezésével születik.
- Össze kell hívni egy teljes körű kerek asztal megbeszélést az új őslakos politika jóváhagyására.
- Nem támogatható a kitermelő ipar konfliktusokkal terhelt vagy nagy valószínűséggel konfliktus kialakulásával sújtott területen.

- Biztosítani kell, hogy megfelelő helyi panasz mechanizmus elérhető legyen minden kitermelő ipari projekttel kapcsolatban.

Környezet

- Növelni kell a megújuló energiaforrások támogatását évi 20 %-al.
- Meg kell tiltani a folyókba történő zagyelhelyezést és minden projekt támogatását szüneteltetni kell, melynek során tengeri zagyelhelyezés történik, míg független tanulmányok nem születnek ebben a kérdésben.
- Zagyelhelyezéssel kapcsolatos szabályokat kell létrehozni, és a cianidokkal kapcsolatos szabályokat szigorítani kell, az ENSZ és az EU szabályaival összhangban. Minimalizálni kell a veszélyes anyagokat felhasználó kitermelő tevékenységeket – mint a ciános – és támogatni kell a biztonságosabb technológiákat.
- Meg kell szüntetni a kitermelő ipar támogatását a védett területeken, melyeket nemzetközi szervezetek jelölnek ki, vagy nemzeti helyi védettséget élveznek.
- Olaj vagy veszélyes áruk szállítására modern, jól működő hajókat kell használni.
- Világos iránymutatást kell felállítani a bányaterület bezárása után szükséges tevékenységekre még a bank projektből történő kilépése utánra is.
- Kárelhárító terveknek el kell készülnie a projektek indulására, és ezeknek a legjobb technikákat kell alkalmazniuk.

Közzététel és átláthatóság

- Biztosítani kell a bevételek közzétételét és átláthatóságát állami és vállalati szinten egyaránt.
- Biztosítani kell a projektekhez kapcsolódó szerződések és hatástanulmányok közzétételét.
- A környezeti és szociális kötelezettségvállalásokat írásba kell fektetni a szerződésekben és azok mellékleteiben.
- A dokumentumokat közzé kell tenni a helyi nyelve(ke)n időben és a helyileg megfelelő módon.
- El kell készíteni és közzé kell tenni egy nettó bevétel elemzést minden projekthez.
- Információs ombudszmani posztot kell létrehozni a közzétételi politika és a titkosságokról szóló döntések vizsgálatára.

Intézményi és eljárási változások

- Ki kell vonulni az olajipar támogatásából 2008-ig és sürgősen moratóriumot kell alkalmazni a szén kitermeléshez kapcsolódó projektekre.
- Az összes kitermelő ipari projektet A kategóriásnak kell osztályozni, kivéve ha valami kényszerítő ok nincs az ellenkezőjére
- Alkalmazott ösztönző eszközöket kell létrehozni a garancia politikák megvalósulására és a szegénység csökkentés érdekében.
- Növelni kell az emberi jogi, szociális, környezetvédelmi szakemberek számát és be kell vonni őket már a project-ciklus elején az előkészítésbe.

Esettanulmány

Csád-Kamerun olajvezeték

2000 júliusában a Világbank és az Európai Beruházási Bank (EIB) jóváhagyta a hiteleket, amelyeket Csádban 300 olajfúrótorony építésére, és egy - 1050 km-es, a csádi Doba-olajmezőtől Kamerunon át az Atlanti-óceánig futó - olajvezeték létesítésére lehet felhasználni. A Világbank 200 millió dollár az EIB 144 millió eurós hitelt biztosít Csád és Kamerun kormányának és egy olajtársaságokból álló konzorciumnak, amelyben az Exxon Mobilt, a Chevront és a malajziai Petronast is megtaláljuk. Az olajvezeték természetes erdőkön és szántóföldeken, részben a kameruni őslakosok földjén halad keresztül.

A projekttel azt akarták bemutatni, hogy az olajkitermelés enyhítheti a szegénységet a gazdasági fejlődés előmozdításával, amit az olajtartalékok magánszféra általi kitermelésével érnének el. Ugyanakkor egyáltalán nem biztos, hogy ha hoz is pénzt a projekt, akkor az ténylegesen eljut a szegénységben élőkhez. Ez különösen aggályos, ugyanis a Transparency International a kamerunit a világ egyik legkorruptabb kormányaként tartja számon, míg Csádban jelenleg politikai bizonytalanság uralkodik. A Világbank azt hangoztatja, hogy ez történetének legalaposabban mérlegelt projektje, nemzetközi NGO-k azonban fenntartják azt a véleményüket, hogy az káros ökológiai, szociális és emberi jogi következményekkel fog járni.

A konzorcium két KHV-t készített el, azonban egyik sem foglalkozott a legfontosabb környezeti aggályokkal, amelyek Kamerunban a biodiverzitás erdőirtás miatti csökkenésétől és a folyók fölött áthaladó vezeték szivárgása miatt bekövetkező, esetleges vízszennyezéstől tartanak.

Az olajvezeték Kamerunban félnomad, vadászó és gyűjtögető életmódot folytató népcsoport földjén halad át. Az új létesítmények és utak sokszor tönkreteszik az őslakos falvak házait, az őshonos növény és állatvilágot. Az Őslakos Terv, amelyet a Világbank politikájával összhangban nyújtottak be, nem biztosít ezeknek az embereknek teljeskörű részvételt a projektben, és nem foglalkozik azzal sem, hogy a kormány nem mutat elkötelezettséget a terv megvalósítása iránt. Csádban az olaj kitermelése a többségében mohamedán kormány és a déli térségek keresztény lázadói között már meglevő konfliktusok kiéleződéséhez vezetett. Tanulmányok tanúsága szerint a kitelepítési számarányokat, a helyi lakosoknak felkínált kárpótláshoz hasonlóan, mindkét országban alábecsülték.